

Megmaradt Bodroghalász

Áldás, Békesség! Kedves Szentimrei Márk Nagytiszteletű Úr! Presbitérium, halászi eklézsia! – szeretett Mindannyian!

Midőn itt állok egykori szülőfalum gyülekezete előtt, egyházunk születésnapján, felmerül előttem Illyés Gyula hatalmas látomása. A reformáció genfi emlékműve előtt című versében kérdezi: „Hiszed, hogy volna olyan-amilyen / magyarság, ha nincs – Kálvin? / Nem hiszem.” A száznegyvenhárom lépés hosszú emlékfalon Kálvin, Béza, Knox, a szablyás Bocskai és hívő-harcos társaik a Biblia és a Kard jegyében hirdetik a Krisztusba vetett hit megújulni akarását Európában s különösen itt a keleti végeken. Kis idővel később, a Költő genfi útja után, a Főiskola hívására 1948. január 24-én négy napra Sárospatakra látogatott. S a Bodrog borzongató tombolásának hírére ide, Halászra sietve az imádkozó, zsoldárokozó gyülekezetbe érkezett. És versbe róttá annak az éj-sötétes, végveszélyes estének az áhítatát, reménységét; ahogy Király tiszteletes „felkészíti népét” (Luk 1/16) az Úr elé járulva.

Kedves halászi testvérek!

Illyés Gyula két versét említettem. Genfi vízióját, mely történelmi méretben is lépke di a véres protestáns századokat; párja pedig itt, a Bodroghalászon megélt dráma. A kis eklézsia a végveszély órájában az Úr minden idejű megmaradását zsoldározza, melynek egyetemleges erejét a genfi emlékmű hirdeti. Mítoszi Egy a két költemény; a fenn és a lenn dimenziójában Illyés Gyula a magyarság sorsa felett tünődik. Közelibb nekünk az 1948-as, a halászi, mert a pusztító áradásban a Jelen féltésében a Költő sejteti a Holnapot is. De ez a vízió nem a Feltámadott a tenger vagy a világot elnyelő Tisza képe. 1948-ban a Pusztító Áradat ellenében nincs más menedék, mint a fohászokodó gyülekezet. Illyés Gyula versével Noé bárkájába is képzelhetjük a halászi nép templomos menedékét és az együttlét áhítatát. A költő rémlátása mint vég-menedék és egyben Remény a zivataros századok református himnuszát zengeti a Jövőnek: Te bened bízunk... 1948 után kálváriás évtizedek szakadtak ránk, de megmaradt

ABLONCZY LÁSZLÓ (1945) a Nemzeti Színház korábbi igazgatója (1991–1999). Legutóbbi kötete: *Tamási Áron sorsjátékai* (2023).

Bodroghalász, és megmaradt a magyarság is! Közbul pedig Illyés az Egy mondat a zsarnokságról című nagy versében sorsunkra eszméltetett: az '56-os októberi magyarság azt hirdette a világnak: mindennemű hódítások szorításában, rabságos időkben sem adhatjuk fel a szabadság és a szuverenitás emberi és hitbéli parancsát.

„Még a templomot se építettük fel!” – jaidította Ady Endre a múlt század elején, s Illyés Gyula életművével a magasban álmódott templomot szolgálta. Épített rendíthetetlenül – például a *Dániel az övéi* közt című drámájával, melyben hirdeti: a török hódította hazában, ha a nádasban bujdokolva, és paticsból akár, de a templomot építeni muszáj! Halász népe és faluja megmaradt 1948-ban és a későbbi árvizek veszedelmeiben is. Illyés Gyula rém idejű híradása a mindenkori pusztítások aggodalmában örök üzenettel példázza Jézus igéjét, mit a tengeri viharban rémült tanítványainak mondott: „Én vagyok! Ne féljetek!”

Kedves eklézsia!

Bennetek a régieket is szólítom. A templomépítő nemzedéket, akik emlékét talán már korhadt sírkeresztek se őrzik, de Erdélyi János krónikája igen. Miszerint 1860-ban, a pataki skóla 300 éves ünnepére, az akkor Petrahónak nevezett halásziak gyülekezete „nemzeti zászló alatt és a Szózat zengésével [...] munkás, takarékos, rendszerető nép lelkészével együtt jöve fel”, zarándoki komolysággal. És idézem a huszadik századiakat; azokat, akik nagyszüleimmel, Zoltán nagybátyámmal együtt nyugszanak a halászi temetőben. Ma is elevenen élnek bennem a múlt zsoldározzói; „tanítónéni”-nagyamám a Szeretet örök fénykörében; a korbáskút tövében látom Petrahai Feri bácsit, ki vasúti táskájával szolgálta igyekszik a 424-esre; aztán a beteg masinákat bütykölő Bodnár bácsit; a túlnani házból a szorgalmas Dudás család merül fel, s főként Piroska és Julkó szinte naponta jöttek kérni-hozni valamit. Nagymama portájáról az orgonabokrok között előtűnő Illés Józsi bácsi köszön át; az egymásba öregedett Hunyor szomszédék átcsozogták a napokat; a szovjet lágerből csak '48-ban hazatért Halász bácsi a kocsmában mesélte az életét. A kiskaput nyitja és a gang felé lépdél az örök mosolyos Bajzát Annus: ölében lógatva a hatalmas postástáskát, délben a levelekkel már hozta a pataki híreket is. Ne feledjem az írás-olvasás és a hazaszeretet szívmeleg robotosát, Szombathy Sándor tanító urat párjával, Juliska nénivel, a kedves fiukat és Mártát; és keserv'-kacajos tanítótársát, Koncsol Éva nénémet, ki végső nyugalomra hazatért a mindig álmódott felvidéki Deregnő temetőjébe. És őrzöm hűlő nyári kora esték gyümölcsillatát a paplakban; látogatni jártam a versben is családjával zsoldározzó Király tiszteletes házanépét; külön is emlék a csengő hangú szép leányka, Ildikó, kit kiskamaszként messziről ámultam a Bodrog partján.

Nem idillben, hanem a mindenkori élni, túlélni akarásban, előttem az örökké munkálkodó halásziak népe; éled a falu: ki a bányába igyekszik, más kapálni a szőlőbe; kompjával Kis Pista bácsi révész oda-vissza siklik a vízen; az örök elemista Rontó Ali a csordát hajtja a rétre. Mások, hogy időt ne veszítsenek a kisonatozással, a kukoricáson és a földeken át batyusan vagy kosárral a Rákóczi

vár felé sietnek a piacra. Nemes gondolat: az az ösvény mára utcává magasztosulva, Illyés Gyula nevével vezet Patakra. És immár a templomban: a 90. zsoltárral a Költő is zengeti a századokat! Mára a táj egy erős gát védősáncában lélegzik, de az ózon hiányát szenved, mert féli a mai eszmei és emberi áradások, gyűlölködések tajtékos veszedelmeit. Mégis, minden ellenében, a Templom és az Eklézsia a Szeretet jegyében őrzi a Sárospatakhoz nőtt Bodroghalász holnapi Reményét. Mert Vas István cambridge-i elégiájának látomásában Sárospatak Halász is megmaradt.

Kedves Gyülekezet!

Köszönöm a szólást; köszönve a Költő lányának, Illyés Máriának kedves jóváhagyását és Rubold Ödön művész úr láttató erejű versigézetét. Nagytiszteletű úr és a presbitérium nevében Szabó Zoltán szíves kedvességének érdemként, életem párjával, A. Szabó Magdával, gyermekeink, unokáink ünnepi együttlétében, Illyés Gyula versét márványba vésve szeretettel adjuk, a tegnapi és a mai halászi eklézsia örök megmaradásának áldását kívánva!

Soli Deo Gloria!

Elhangzott Sárospatak-Bodroghalász gyülekezetének istentiszteletén 2024. XI. 3-án.

